

آنچه در این ستون می‌خوانید، دیدگاه‌های رسانه‌های خارجی است که صرفاً جهت اطلاع‌رسانی منتشر می‌شود و این دیدگاه‌ها موضع روزنامه «هم‌میهن» نیست.

THE WALL STREET JOURNAL.

برنامه ترامپ برای ایران

بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر اسرائیل، و هم‌پیمانانش پیروزی ترامپ را جشن گرفتند و امیدوارند که بازگشت او به کاخ سفید حمایت‌هایی را به همراه داشته باشد که در دوره نخست ریاست‌جمهوری اش به نفع سیاست‌های نتانیاهو ارائه داد اما این بار اوضاع متفاوت است. اکنون اسرائیل در چندین جبهه درگیر جنگ است و به طور فزاینده‌ای به حمایت آمریکا وابسته شده؛ از جمله کمک‌های دفاعی از سوی نیروهای آمریکایی برای خنثی کردن موشک‌های ایران. خاورمیانه در آستانه یک جنگ گسترده‌تر است که احتمال دارد قدرت‌های جهانی مانند آمریکا، روسیه و چین را نیز درگیر کند. در دولت بعدی ترامپ احتمالاً چهره‌های سابق حضور نخواهند داشت. جرد کوشنر، که مسئول سیاست خاورمیانه‌ای ترامپ در دوره نخست بود، تاکنون اعلام کرده که قصد ندارد در دولت پدر همسرش نقشی ایفا کند. در پشت حمایت ترامپ، همچنین جریان قوی انزوگرایی وجود دارد که پرسش‌هایی را درباره میزان تمایل دولت دوم ترامپ برای به خطر انداختن منافع و منابع آمریکا حتی به خاطر نزدیک‌ترین متحدان خارجی اش برمی‌انگیزد. به این‌ها اضافه کنید عصبانیت ترامپ از نتانیاهو، که اولین رهبر خارجی بود که پیروزی بایدن در سال ۲۰۲۰ را تریبک گفت. این ماجرا به‌وضوح مشخص نمی‌کند که دولت ترامپ چه موضعی نسبت به نخست‌وزیر اسرائیل و منافع این کشور خواهد داشت. شموئل روزن، پژوهشگر ارشد در مؤسسه سیاست مردم‌په‌ودی در اورشلیم گفت که «این بار مثل سال ۲۰۱۶ نخواهد بود.» وی افزود: «ترامپ ممکن است در کوتاه‌مدت اجازه دهد که اسرائیل تمام توان خود را علیه دشمنانش به کار گیرد. در بلندمدت، او بیشتر رئیس‌جمهوری انزوطلب‌گرا است.» مایکل کوپلوا، مدیر سیاست‌گذاری در مجمع سیاست اسرائیل در نیویورک که از راه حل دوکشوری حمایت می‌کند گفت که «ترامپ بسیاری از کارهایی که به نفع اسرائیل و مطابق با خواست دولت اسرائیل بود انجام داد، اما آن‌ها به تعهدات زیادی از سوی آمریکا نیاز نداشتند.» وی افزود: «این بار، اسرائیلی‌ها بیش از یک سال است که مقدار زیادی حمایت از آمریکا دریافت کرده‌اند و هر چه نبرد در غزه و لبنان ادامه یابد، این حمایت نیز باید ادامه یابد. اگر بین اسرائیل و ایران درگیری بیشتری رخ دهد، این حمایت به شکل تصادفی افزایش خواهد یافت.» برنامه‌های ترامپ برای ایران شاید مهم‌ترین بخش از سیاست خاورمیانه‌ای او باشد. او از یک سو به نظر می‌رسد نتانیاهو را به حمله به تأسیسات هسته‌ای ایران تشویق می‌کند، که قطعاً می‌تواند جنگی گسترده‌تر را آغاز کند، و از سوی دیگر می‌گوید می‌خواهد از جنگ پرهیز کند و با تهران به توافق برسد. ترامپ در دوره اول ریاست‌جمهوری موضعی به شدت تهاجمی نسبت به ایران داشت. او آمریکا را از توافق هسته‌ای سال ۲۰۱۵ که محدودیت‌های موقتی بر برنامه هسته‌ای ایران تحمیل کرده بود، خارج کرد. او تحریم‌های فلج‌کننده‌ای بر تهران اعمال کرد که تجارت ایران با اروپا و بسیاری از کشورهای دیگر را نابود کرد و بحران اقتصادی به بار آورد. تصمیم او برای دستور حمله‌ای که به ترو قاسم سلیمانی، فرمانده سپاه قدس ایران، انجامید، موجب وعده‌ی انتقام در تهران شد که حتی پس از ترک کاخ سفید نیز ادامه یافت. اوایل امسال، مقامات اطلاعاتی آمریکا ترامپ را در جریان تهدیدهای ادعایی ایران برای ترور او قرار دادند. ترامپ هم‌زمان اعلام کرده که خواهان درگیری با ایران نیست و به دنبال تغییر حکومت نیست، بلکه می‌خواهد مطمئن شود تهران به سلاح هسته‌ای دست پیدا نکند. این رویکرد به‌طور گسترده در قالب وعده‌ای به‌ارای دهندگان آمریکایی مطرح شده که دولت او به‌جای شروع جنگ‌ها، به‌آن‌ها پایان خواهد داد. این موضع گیج‌کننده ممکن است بازتاب نظرات چهره‌هایی باشد که در اطراف ترامپ حضور دارند و در تلاشند تا سیاست خارجی او را شکل دهند. حلقه او شامل جمهوری خواهان سنتی است که خواهان رویکردی سخت‌گیرانه علیه دشمنان آمریکا هستند، و همچنین کسانی که چین را بزرگ‌ترین تهدید برای قدرت و نفوذ آمریکا می‌دانند. همچنین یک جناح انزوگرا وجود دارد که می‌خواهند آمریکا به‌طور کامل از امور خارجی کنار بماند. اینکه کدام جناح پیروز شود، نقشی مرکزی در نحوه اجرای سیاست خاورمیانه‌ای ترامپ خواهد داشت.

دیپلماسی

بیان صریح مواضع

درباره مصاحبه اخیر عباس عراقچی با اشپیکل: آیا استفاده از دیپلماسی عمومی به بهبود روابط ایران و غرب کمک می‌کند؟

عکس: علی محمدی

بعد از آغاز به کار دولت چهاردهم، به‌رغم شعارهای مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور در دوران تبلیغات انتخاباتی اش در مورد اراده ایران برای بهبود روابط با غرب، باز هم شرایط به‌گونه‌ای پیش رفت که وضعیت روابط روزبه‌روز وخیم‌تر شد. ادعای ارسال موشک‌های ایرانی به روسیه برای استفاده در جنگ اوکراین، اقدام اسرائیل برای ترور اسماعیل هنیه، رهبر سیاسی حماس در خاک ایران هم‌زمان با مراسم تحلیف رئیس‌جمهور جدید که منجر به پاسخ نظامی ایران در همراه شد و نهایتاً بیانه میهمن قوه قضائیه در خصوص سرنوشت جمشید شام‌مهد و قیامی بودند که به بحران در روابط تهران و بروکسل دامن زدند.

بیانیه قوه قضائیه در خصوص سرنوشت جمشید شام‌مهد که در ایران به اتهام رهبری یک گروه تروریستی به اعدام محکوم شده بود، باعث شد تا آلمان سفیر خود را از ایران فرایخواند و خواستار اقدام‌های تلافی‌جویانه از سوی اتحادیه اروپا علیه تهران شود. اتحادیه اروپا که درست بلافاصله پس از انتشار ادعای فروش موشک‌های ایرانی به روسیه تحریم خطوط هوایی غیرنظامی ایران را تصویب کرده بود، پس از واکنش نظامی تهران به اقدام اسرائیل در خاک ایران، این تحریم‌ها را اجرایی کرد.

سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه ایران در گفت‌وگو با اشپیکل تأکید کرد که در سفر خود به نیویورک با پیام همکاری با اروپا به نیویورک رفته‌است، اما جوابی که از آلمان گرفته‌است پیام تقابل بود. عراقچی در این گفت‌وگو تأکید کرد: «در نیویورک با خانم بروک وزیر خارجه آلمان دیدار داشتم، ملاقات خوبی بر مبنای شروع همکاری‌های جدید بود. ولی الان با تحریم ایران ایر و بیانه مشترک اتحادیه اروپا با شورای همکاری خلیج فارس و تغییر موضع آلمان نسبت به جزایر سه‌گانه ایران و حالا هم بستن سرکنسولگری‌های ایران و اقدامات دیگری که شنیده‌ام در دستور کار است، مواجه هستیم. من به خانم بروک خط همکاری پیشنهاد دادم ولی آلمان تقابل را انتخاب کرد.»

عراقچی گفت: «در مورد همکاری ما با روسیه، من آماده گفت‌وگو با اروپایی‌ها هستم. بیابید وارد گفت‌وگو شویم و از تحریم‌ها دوری کنیم. تحریم‌ها فقط مشکلات را پیچیده می‌کند. آنها هرگز به حل مشکل کمک نکرده‌اند، حداقل در ایران. پیام من این است: تحریم‌ها را فراموش کنید! نه در گذشته کار می‌کردند، نه الان کار می‌کنند و نه در آینده کار می‌کنند.»

سرنوشت جمشید شام‌مهد

بخش مهمی از مصاحبه سیدعباس عراقچی با هفته‌نامه آلمانی به پاسخگویی وزیر امور خارجه ایران به سوالات خبرنگار اشپیکل در خصوص درگذشت جمشید شام‌مهد، شهروند ایرانی-آلمانی که به هدایت اقدام تروریستی و رهبری گروه تروریستی محکوم شده بود، صرف شد. این بخش از مصاحبه آنقدر طولانی شد که صدای اعتراضات وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی را درآورد و گفت: «خود شما در مورد مرگ یک تروریست حدود ۲۰ دقیقه است که من را مورد سوال قرار داده‌اید در حالی که در مورد

فاحش برجام از سوی ایران را بررسی کنند و در صورت اثبات این موضوع، بدون نیاز به صدور قطعنامه جدید، ۶ قطعنامه تحریمی و قطعنامه‌های فصل هفتمی شورای امنیت مجدداً اجرایی شود. عدم نیاز به صدور قطعنامه جدید به این معنا است که شرکای شرقی ایران، یعنی چین و روسیه نمی‌توانند با استفاده از حق وتو جلوی تصمیم به اجرای اسنپ‌پک را بگیرند.

اینکه سیدعباس عراقچی از ضرورت وقوع «معجزه» برای بازگشت به مذاکرات برجامی سخن می‌گوید، نشان می‌دهد که کمتر از یک سال مانده به انتضای قطعنامه‌های سازمان ملل، تا چه اندازه ایران و طرف‌های غربی حتی از نشست پای میز مذاکره دور هستند. این اظهارات در شرایطی بیان می‌شود که انتخاب مجدد دونالد ترامپ به ریاست‌جمهوری آمریکا، مسیر بازگشت آمریکا را به برجام بیش از پیش سخت‌تر کرده‌است. دونالد ترامپ در دور نخست، ریاست‌جمهوری اش سال ۲۰۱۸ تصمیم گرفت آمریکا را از برجام خارج کند و این تصمیم باعث شد که اجرای برجام از سوی ایران بعد از مدتی متوقف شود.

بیش از دو سال است که روابط ایران و اروپا به شدت دچار بحران شده‌است. دستگاه سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در دوره دولت سیزدهم در سامان دادن به روابط با اروپا چندان موفق نبود. پس از روی کار آمدن دولت سیزدهم، فرصت مناسبی در اختیار دولت بود تا با استمرار مسیر گفت‌وگوهای احیای برجام که پس از انتخاب جو بایدن به عنوان رئیس‌جمهور آمریکا در دولت دوازدهم آغاز شده بود، این توافقنامه مهم چندجانبه احیا شود و علاوه بر رفع تحریم‌های ظالمانه علیه مردم ایران، مسیر بهبود روابط میان ایران و غرب هموارتر شود اما تهاجم نظامی روسیه به اوکراین و این تلقی غلط در میان برخی از صاحبان تصمیم در ایران که بحران اوکراین فرصتی برای گرفتن امتیازهایی فراتر از برجام ایجاد کرده‌است، باعث شد تا مسیر مذاکرات احیای برجام در دولت سیزدهم فرسایشی شود. گفته می‌شود که مذاکره‌کنندگان ایرانی در گفت‌وگو با طرف‌های اروپایی، چین و روسیه و به‌صورت غیرمستقیم آمریکا اسفند ۱۴۰۰ در آستانه توافقی نهایی برای احیای برجام قرار گرفته بودند، اما بنا به دلایلی این اقدام عملی نشد. بلافاصله پس از این تحولات، انتشار گسترده ادعای فروش پهپادهای ایرانی به روسیه برای استفاده در جنگ اوکراین و ناآرامی‌های داخلی ایران در پاییز ۱۴۰۱ باعث شد تا مذاکرات احیای برجام برای مدت طولانی متوقف شود و روابط میان تهران و اروپا آسیب سختی ببینند.

سیدعباس عراقچی در بخش دیگری از این گفت‌وگو برای چندمین بار تأکید می‌کند که ایران «موشک بالستیک به روسیه» نفروخته‌است. عراقچی با اشاره به اظهارات ولودیمیر زلنسکی در جمع رهبران کشورهای اسکاندیناوی که به نازگی گفته بود اطلاعات اوکراین نشان می‌دهد به‌رغم گفت‌وگوها میان تهران و مسکو برای تعمیق روابط نظامی «ایران موشکی در اختیار روسیه قرار نداده‌است» تأکید کرد که ایران حاضر به گفت‌وگو با اروپا در مورد مسئله اوکراین است.

اینکه سیدعباس عراقچی از ضرورت وقوع «معجزه» برای بازگشت به مذاکرات برجامی سخن می‌گوید، نشان می‌دهد که کمتر از یک سال مانده به انتضای قطعنامه‌های سازمان ملل، تا چه اندازه ایران و طرف‌های غربی حتی از نشست پای میز مذاکره دور هستند

شهاب شهسواری

خبرنگار گروه دیپلماسی

روز جمعه هفته‌نامه اشپیکل مصاحبه‌ای تفصیلی با سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران منتشر کرد. این مصاحبه پس از چندین روز تنش سیاسی در روابط ایران و آلمان بر سر موضوع درگذشت جمشید شام‌مهد، شهروند ایرانی-آلمانی که در ایران به هدایت عملیات تروریستی و رهبری یک گروه تروریستی محکوم شده بود، تلاشی از سوی دستگاه سیاسی ایران بود تا از طریق رسانه‌ها مواضع تهران را به گوش افکار عمومی آلمان و اروپا برساند و در عین حال با بیان صریح مواضع ایران مسیر را برای از سرگیری گفت‌وگوها و تلطیف فضای موجود میان ایران و اروپا فراهم کند. به نظر می‌رسد اقدام دستگاه دیپلماسی ایران برای متوسل شدن به دیپلماسی عمومی در شرایطی که بحران روابط ایران و اروپا به نقطه جوش رسیده‌است، اقدامی دیرهنگام باشد، اما همچنان گام برداشتن در مسیر صحیح است و باید این ابزار نیز در کنار تمام ابزارهای دیگر برای عادی‌سازی روابط ایران و غرب در دستور کار دستگاه دیپلماسی قرار گیرد. عراقچی در این گفت‌وگو بار دیگر بر تمایل دولت جدید ایران برای گفت‌وگو و حل و فصل مسائل میان ایران و اروپا از طریق دیپلماسی سخن می‌گوید. مشخص نیست این رویکرد تهران، به‌ویژه پس از روی کار آمدن دونالد ترامپ در آمریکا از سوی اروپا با پاسخ مثبت مواجه شود.

بیش از دو سال پس از اینکه آخرین مذاکرات ایران و سه کشور اروپایی برای احیای برجام متوقف شد، سیدعباس عراقچی از سرگیری این مذاکرات را نیازمند یک معجزه می‌داند. عراقچی در مصاحبه با اشپیکل می‌گوید: «اگر معجزه‌ای رخ دهد و ما به مذاکرات هسته‌ای بازگردیم، چالش‌های بزرگی پیش رو خواهیم داشت و متاسفم که بگویم ما خیلی زمان کوتاهی داریم و نیاز داریم تا قبل از اکتبر ۲۰۲۵ به نتیجه جدید برسیم.» براساس قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل متحد که هم‌زمان با برجام تصویب شد، ۶ قطعنامه پیشین شورای امنیت که تحریم‌های گسترده بین‌المللی علیه ایران وضع کرده بود، تعلیق شد. این قطعنامه‌ها هر ماه سال آینده (اکتبر ۲۰۲۵) برای همیشه منقضی خواهند شد. تقریباً تردیدی وجود ندارد که در صورت عدم احیای برجام، کشورهای غربی، از جمله سه کشور اروپایی عضو برجام در صورتی که راهکاری برای بازگشت محدودیت‌های هسته‌ای ایران به دست نیاید، تلاش خواهند کرد تا با استفاده از مکانیسم پیش‌بینی شده در قطعنامه ۲۲۳۱ جلوی انتضای شش قطعنامه را بگیرند و این شش قطعنامه را مجدداً احیا کنند. براساس مکانیسم اسنپ‌پک، طرف‌های برجامی می‌توانند با طی کردن یک فرآیند حقوقی از شورای امنیت بخواهند تا مسئله نقض